

Petr Mlsna: Chci v regionech metodické dny šité přímo na míru

Před rokem byl Petr Mlsna jmenován prezidentem České republiky předsedou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Od počátku svého působení na Úřadu, který dohlíží na zadávání veřejných zakázek, zasahuje proti praktikám, jež narušují hospodářskou soutěž, jako například kartelové dohody, obnovil vnější komunikaci s médii a veřejností a přešel na cestu vysvětlování kroků Úřadu. A o tom, jak Úřad změnil přístup, podrobně s Petrem Mlsnou hovoříme.

Kam se Úřad za uplynulý rok posunul? Jaké změny považujete za nejdůležitější pro veřejné zadavatele?

Za hlavní změnu považují především větší transparentnost, otevřenost a komunikativnost ze strany Úřadu. Domnívám se, že změna přístupu je především pro ty, kteří nás dlouhodobě sledují, velice zřetelná a skutečně rezonuje odbornou veřejností. Jsme připraveni komunikovat, vysvětlovat, jaká jsou pravidla, jak Úřad bude postupovat, aby byli soutěžitelé i zadavatelé dostatečně informováni a činnost Úřadu byla předvídatelná. A v řadě případů jsme ochotni se raději domluvit na kompromisním řešení, které bude znamenat rychlé narovnání tržních podmínek než hned sahat k tvrdým pokutám.

Na své první tiskové konferenci jste uvedl, že chcete zlepšit komunikaci. Zlepšení je zřejmé z počtu vydaných tiskových zpráv. V čem ještě jste v této oblasti pokročili?

Komunikace se vždy odehrává ve více rovinách, a abychom viděli celkový obraz, musíme je obsáhnout všechny. Pokud jsem hovořil o lepší komunikaci, neměl jsem na mysli pouze intenzivnější poskytování informací široké veřejnosti a médiím, což je patrné právě z počtu tiskových zpráv. Těch jsme mimochodem vydali 180, tedy v zásadě tisková zpráva vycházela každý druhý pracovní den. Ještě důležitější je pro nás však komunikace zejména s těmi, na něž je činnost Úřadu primárně zaměřena, tedy se soutěžiteli v ochraně hospodářské soutěže, zadavateli a dodavateli veřejných zakázek nebo poskytovateli veřejné podpory a samozřejmě právníky, kteří se těmito oblastmi zabývají. Tyto skupiny sice můžete částečně oslovit i přes média, ale mnohem efektivnější je s nimi komunikovat přímo, což jsme dělali. V minulém roce jsem já, místopředsedové a další zástupci Úřadu vystupovali bez přehánění na desítkách konferencí, kulatých stolů, workshopů a seminářů a snažili se zprostředkovat postoj a náhled Úřadu na témata, která jsou pro tyto skupiny zásadní. Kromě toho jsme speciálně pro veřejné zadavatele pořádali takzvané metodické dny, kde jsme se podrobně věnovali důležitým otázkám z oblasti veřejných zakázek. No, a nemohu opomenout dvě velké akce. V září jsme si připomněli 30 let existence Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže slavnostní konferencí v Lichtenštejnském paláci v Praze a v listopadu proběhla tra-

diční Svatomartinská konference o nejnovějším dění v hospodářské soutěži a významné tržní síle. A na závěr zmíním, že jsme začali být mnohem aktivnější na sociálních sítích, kromě twitteru nás nyní můžete sledovat i na linkedIn a facebooku.

Pravidelně pořádáte k veřejnému zadávání metodické dny. Kdo nestihne online přenosy, má na vašich stránkách k dispozici prezentace. Máte na to pozitivní ohlasy?

Na metodické dny jsme rozhodně měli pozitivní ohlas. Oproti minulosti, kdy byl Úřad v tomto směru značně uzavřený a nesdílný, se jednalo o zásadní změnu. Za minulý rok jsme uskutečnili celkem pět metodických dnů. Především vzhledem ke covidové situaci probíhaly pouze online, přičemž celkem měly asi 2 000 sledujících z řad zadavatelů, dodavatelů a dalších zájemců o veřejné zadávání. Publikum uvítalo jednak prezentovaná aktuální témata, například odpovědné zadávání, a dále také prezentaci témat, která mnohdy činí problémy v zadavatelském prostředí. Témata jsme prezentovali jednak z poznatků z dozorové činnosti v oblasti veřejných zakázek, jednak na základě námětů, které mohli sledující Úřadu zaslat, a ty pak byly promítnuty do obsahu metodických dnů.

Budete v tomto poradenství pokračovat nebo ho ještě nějak posilovat?

Ano, chceme v určitém rozsahu zachovat online metodické dny určené pro širší publikum, ale dále máme v plánu se zaměřovat především na ty, kteří naše rady potřebují nejvíce, což jsou zejména malí zadavatelé a územní samosprávy. V současné době připravujeme v tomto ohledu spolupráci se Svazem měst a obcí, jejímž výsledkem by měly být výjezdy našich odborníků do jednotlivých regionů, kde se odehrají metodické dny šité přímo na míru pro místní zadavatele.

Ve chvíli, kdy došlo v České republice ke zvýšení cen stavebních materiálů a zkomplikovalo to plány některých měst, připravili jste ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj doporučení, jak problematiku řešit. Je z toho patrné, že se Úřad vydává cestou osvětové činnosti?

Bezesporu, příkládáme osvětě velký význam a budeme se i nadále snažit rychle reagovat na vývoj ekonomiky a trhu

nebo jiné události, které mohou ovlivňovat veřejné zadávání, a navést zadavatele na „správnou cestu“, tedy na postup v souladu se zákonem. Budeme se vyjadřovat k aktuálním tématům, a to jak prostřednictvím stanovisek, tak v našich vystoupeních před zadavateli, podnikateli a dalšími zainteresovanými subjekty. Musím připomenout, že metodickým orgánem je ze zákona především Ministerstvo pro místní rozvoj a my s ním chceme v tomto ohledu co nejúžeji spolupracovat. Je třeba mít na paměti, že Úřad je v první řadě dozorový orgán a své kapacity musí využívat především na vedení správních řízení a šetření podnětů. Naše zdroje jsou tedy velice napjaté, přesto chceme metodice a osvětě věnovat maximum možného.

Pohyb cen stavebních materiálů a teď i energií je aktuální i nyní. Na co se mají obce a kraje zaměřit při přípravě zadávacích podmínek u veřejných zakázek, aby byly schopny reagovat na prudké změny v již běžících veřejných zakázkách?

Ve veřejných zakázkách, na které je již uzavřena smlouva a dochází k plnění, je změna poměrně obtížná. Většinou soutěžíte pevnou cenou na určité období a uzavřenou smlouvu nelze podle zákona příliš měnit, respektive lze provádět jen nepodstatné změny podle § 222 zákona o zadávání veřejných zakázek.

Co doporučujete?

Je vhodné předcházet cenovým výkyvům a ve smlouvě si vyhradit změny závazku podle § 100 ZZVZ například inflačními doložkami nebo indexy nárůstu cen. Všem zadavatelům doporučuji nastudovat již zmíněné společné stanovisko ÚOHS a MMR k této problematice, neboť v něm jsou obsaženy všechny „bezpečné“ způsoby, jak zadavatel může volatilitu cen řešit v různých fázích přípravy či plnění veřejné zakázky.

Které legislativní novinky ve veřejném zadávání mají přímý účinek na kraje a obce?

Největší novinkou, která tu však s námi je už rok, jsou nové základní zásady veřejného zadávání, podle kterých musí všichni zadavatelé ve všech fázích zadávacího řízení zohledňovat environmentální a sociální aspekty. Jde v zásadě o součást přechodu k zelené, udržitelné ekonomice, ale také k sociálním hlediskům a inovacím, které se ve veřejném investování projevuje jako tzv. odpovědné zadávání. Bohužel do zákona o zadávání veřejných zakázek bylo příslušné ustanovení včleněno poslancekým návrhem bez jakékoliv předchozí přípravy a důkladné diskuse při řádné tvorbě legislativních návrhů. Takže diskuse o tom, jak vlastně nové zásady aplikovat, probíhá až za účinnosti těchto nových pravidel. Právě z toho důvodu jsme na problematiku v loňském roce zaměřili některé metodické dny. Rozhodovací praxe je nicméně zatím takřka v plenkách a na Úřadě nemáme mnoho případů, v nichž bychom tyto věci řešili.

Monitorujete trh, poskytnete poradenství a nejen to, varujete i zadavatele například za opomenutí zveřejnění

zakázek malého rozsahu. Jak se tento nešvar dotýká obcí a měst?

Běžně do zakázek malého rozsahu, tedy zakázek pod 2 miliony korun, případně u stavebních zakázek pod 6 milionů korun, nelze zasahovat, neboť nejsou zadávány v zadávacích řízeních podle zákona. Zadavatelé především z menších obcí si proto mnohdy neuvědomují, že i u zakázek malého rozsahu mají povinnost uveřejňovat některé údaje, a pokud tuto povinnost nesplní, pak jim hrozí od Úřadu pokuta. Velké množství správních řízení jsme zahájili na základě podnětů od krajů, které provádějí kontrolu plnění uveřejňovacích povinností u obcí. Na problematiku jsme upozornili i v tiskové zprávě, aby se více dostala do povědomí zadavatelů. Čím důsledněji budou zadavatelé požadované informace zveřejňovat, tím více zdrojů Úřad ušetří na správních řízeních, která se týkají závažnějších porušení zákona.

Jaké sankce můžete obcím uložit?

Obcím hrozí stejné sankce jako dalším zadavatelům, tedy pokuta až do výše 10 % z nabídkové ceny dané zakázky, pokud se výše sankce odvíjí od tohoto mechanismu výpočtu výše pokuty. Úřad ale v naprosté většině případů neukládá pokutu blízko horní hranici.

A jakou nejvyšší pokutu úřad udělil?

Co se týče územních samospráv, pomyslným „rekordmanem“ je zde hlavní město Praha, které dostalo v roce 2017 pokutu 11 milionů korun za pochybení v zakázce na výstavbu Trojského mostu. V minulém roce pak nejvyšší pokutu dostalo město Neratovice, a to 200 000 Kč. Vyšší sankce byly uloženy za pochybení u přístavby školy v Nehvizdech, technické služby dostaly 1 200 000 Kč a dobrovolný svazek obcí pak 500 000 Kč.

Shledáváte v poslední době pochybení orgánů veřejné správy narušující hospodářskou soutěž, která nebudete v budoucnu tolerovat? A kde jinde se může veřejná správa střetnout s hospodářskou soutěží?

Narušení hospodářské soutěže výkonem veřejné moci ze strany orgánu veřejné správy je upraveno v § 19a zákona o ochraně hospodářské soutěže. U převážné většiny případů jsme konstatovali porušení § 19a ze strany měst či obcí u obecně závazných vyhlášek regulujících loterie a sázkové hry. V poslední době jsme vedle problematiky protisoutěžní regulace hazardu řešili či řešíme i například diskriminační pravidla pro parkování automobilů nebo vyhlášku regulující reklamu v Praze. Právě v této oblasti preferujeme komunikaci a případnou domluvu s „pachatelem“, když město či obec předsvědčujeme a dáváme mu šanci, aby případné protisoutěžní předpisy sám změnil a pochybení napravil. Další oblastí, v níž můžou subjekty veřejné správy přijít do kontaktu s hospodářskou soutěží, jsou kartelové dohody mezi uchazeči o veřejné zakázky a s ním spojené následné soukromoprávní vymáhání škod. Dohody dodavatelů o tom, kdo z nich zakázku vyhraje a jakou kdo nabídne cenu, jsou samozřejmě nezákonné. Pokud Úřad takovou dohodu odhalí a pravomocně o ní rozhodne, pak má poškozený zadavatel možnost vymáhat utrpěnou škodu. Jsme připraveni poškozeným zadavatelům metodicky pomoci a poradit, jak nárok na odškodnění uplatnit, nicméně nemůžeme řešit a vstupovat do konkrétních kauz.

„ ... chceme metodice a osvětě věnovat maximum možného.

Počátkem letošního roku vstoupila v platnost nová mapa regionální podpory pro Českou republiku, kterou schválila Evropská komise. Jakou roli v této oblasti Úřad má?

Mapa regionální podpory souvisí s poskytováním veřejné podpory. Úřad je v oblasti veřejné podpory jedním ze dvou koordinačních orgánů (druhým koordinačním orgánem je Ministerstvo zemědělství). Úřad vyvíjí v této oblasti i poradenskou a konzultační činnost, a to směrem k poskytovatelům podpory. Poskytovatelé se mohou na nás obracet s žádostmi o konzultace. V každém případě se však musí na Úřad obrátit, budou-li chtít veřejnou podporu začít poskytovat. V principu musí být totiž veřejná podpora ex ante oznámena Evropské komisi, přičemž oznámení se provádí právě ve spolupráci a prostřednictvím Úřadu. Oznámení Evropské komisi, v tomto případě ve formě takzvané notifikace, bylo potřeba provést i v případě mapy regionální podpory. Byli jsme v této věci iniciátorem a hlavním hybatelem při přípravě a projednávání oznámení Evropskou komisí, přičemž nemohu opomenout součinnost příslušných resortů. Výsledkem je tedy mapa schválená Evropskou komisí. V návaznosti na schválení územního plánu spravedlivé transformace ze strany Evropské komise (prostřednictvím Fondu pro spravedlivou transformaci) bude

mapa regionální podpory aktualizována. Úřad tedy zahájí notifikaci změny schválené mapy regionální podpory, a to za účelem zvýšení maximálních intenzit podpory pro území způsobilá pro podporu z Fondu pro spravedlivou transformaci.

V Evropské unii je patrný silný tlak na zelenou tranzici, důraz na taxonomii. Ovlivní tyto změny podobu veřejného zadávání?

Na konci ledna jsem se v Praze účastnil kulatého stolu s místopředsdkyní Evropské komise Margarete Vestager a předními zástupci českého byznysu a následně zahájení konference EU Antitrust. Z projevu místopředsdkyně EK bylo zcela zřejmé, že v Bruselu jsou připraveni prosadit zelenou a digitální tranzici za každou cenu a v příštích letech do ní budou nality miliardy eur. Otázkou je, nakolik jsme na to v České republice připraveni a zda jsme schopni tuto podporu skutečně smysluplně využít.

Ve veřejných zakázkách už tato změna probíhá, a to zavedením nových základních zásad. Předpokládám, že i zde bude tento trend legislativně dále podporován.

V oblasti veřejné podpory aktuálně probíhá revize celé řady předpisů pro poskytování veřejné podpory. Zásadnější změnou projde v tomto ohledu obecné nařízení o blokových výjimkách (tzv. GBER). Konkrétně je navrhováno jeho rozšíření o nové kategorie podpory, například o investiční podporu pro čistá vozidla nebo vozidla s nulovými emisemi, o investiční podporu na obnovu přírodních stanovišť a ekosystémů či podporu investic, které mají přispět k přechodu na oběhové hospodářství.

Také politika hospodářské soutěže už doznává změn, když se intenzivně diskutuje o tom, že určitá zelená řešení, která by v tradičním pojetí byla označena za protisoutěžní jednání, by mohla dostat výjimku a byla by povolena. Podle mého názoru se může lehce stát, že se budeme často setkávat s tzv. greenwashingem. Jde o situaci, kdy se soutěžitelé budou snažit obhájit své protisoutěžní jednání odkazem na environmentální benefity, přestože v něm reálně nic zeleného není.

Co čeká váš úřad v letošním roce?

Samozřejmě vydáme řadu zajímavých rozhodnutí, ale zdaleka nejdůležitější událostí bude bezesporu předsednictví České republiky v Radě Evropské unie. Budeme na něm participovat ve svých oblastech působnosti. V oblasti hospodářské soutěže budeme možná dokončovat legislativní proces u nových regulací digitálních trhů a služeb, pokud se nestihnou projednat ještě za současného francouzského předsednictví. Velkým tématem bude digitální a zelená ekonomika a s tím spojené aspekty jak z hlediska soutěže, tak veřejné podpory. Veřejné podpory i veřejných zakázek se týká projednávání legislativní návrh o kontrole subvencí ze třetích zemí. Ne vše se při předsednictví bude odehrávat v Bruselu, Úřad bude například v Praze pořádat tzv. Competition Day pro představitele unijních soutěžních úřadů, obdobně proběhne i setkání orgánů, které dohlížejí v členských státech na veřejné zadávání. ■

foto: archiv
ÚOHS